

Kultur- og likestillingsdepartementetpostmottak@kud.dep.no**Sted:**
Holmestrand**Deres referanse:****Vår referanse:****Dato:**

Hanne Synnøve Østerud og Ellen Asplin 1. februar 2023

Hørings svar til Strategi for kulturfrivillighet og utredningen av Regionalt kulturfond

Vi i Vestfoldmuseene takker for anledningen til å komme med innspill.

I Vestfoldmuseene har vi gode tradisjoner for samhandling med et bredt spekter av frivillige enkeltpersoner, lag og organisasjoner som en naturlig del av vår hverdag. Det å sette søkelys på kulturfrivillighet vil støtte oss i vårt videre arbeid og bidra til å styrke våre museer og arkivs samfunnsrolle, da vi er opptatt av å være en åpen og inkluderende organisasjon med en sammenbindingskraft i det samfunn vi er en del av.

I Stortingsmelding nr. 23 (2020- 2021) «Musea i samfunnet – Tillit, ting og tid,», kan vi blant annet lese;

Kapittel 4 – «Musea i samfunnet fram mot 2050»;

«Nye former for deltaking og medverknad vil vere samhandling med frivillige, det er ei forventning til musea og krev god samhandling med ulike brukargrupper» (s. 41).

Vårt utgangspunkt for å komme med innspill til denne høringen er at vi har jobbet spesielt med vårt forhold til frivilligheten de siste to årene, som har endt ut i «Retningslinjer for samhandling med frivillige» (2021), oppnevning av frivilligkoordinator i Vestfoldmuseene samt frivilligkontakter på våre arenaer. Vi har ønsket oss en tydelig oversikt over hvem i frivilligheten vi samhandler med, og hva vi samhandler om i Vestfoldmuseene. Derfor utarbeidet vi i 2022 et skjema for registrering av disse samhandlingene. Registreringen gir oss god innsikt for evaluering og videre planlegging av våre samhandlingsprosjekter.

Vi svarer ut høringen med emner og spørsmål fra høringen i uthevet skrift, og svarer fortløpende på spørsmålene:

Del 1: Strategi for kulturfrivillighet

1. Bred deltakelse og tilgang på kunst- og kulturaktivitet i hele landet

- ***Kva er dei største utfordringane for at fleire skal kunne delta i kulturfrivilligheita?***

Konkrete utfordringer for bred deltagelse i kulturfrivilligheten sett fra Vestfoldmuseenes perspektiv, ser ut til å ligge i rekruttering og økonomi.

Som museum ivaretar og forvalter vi mange kulturrom, og som ansvarlige driftere med galopperende utgifter må vi ha oppmerksomheten rettet mot egne inntekter. Det frivillige kulturlivet i Vestfold trenger stadig lokaler for å kunne drive sine mange aktiviteter, og ser til våre arenaer som ønskede møtesteder. Vi har ofte lokaler å tilby, men vi må ta husleie for arealene. Her begynner spiralen av utgifter for frivillige lag og organisasjoner, da disse utgiftene til sist må dekkes med deltakeravgift. Det kan være helt i orden å betale for å være med på en aktivitet, men kravet til egenbetaling rammer alltid utsatte grupper og hindrer bred rekruttering. Vi mister tilveksten av barn og unge, og med det kunnskapsoverføring, fellesskapsfølelse og de voksne (foresatte) som støttende frivillige. Kulturaktiviteter er viktige døråpnere og inkluderingsarenaer for å bygge sterke individer og robuste lokalsamfunn. Vi i Vestfoldmuseene vil gjerne bidra til åpne og inkluderende arenaer, men det krever helhetlige vurderinger hvor flere lokale parter bidrar og legger til rette i et samarbeid.

Hva med en tilskuddsordning for aktiviteter og arrangementer i samhandling med museene?

- ***Kva slags erfaringar har lag og foreiningar gjort seg under og etter koronaen?***

Det er enklere å samle frivillige til enkelte dugnader, arrangementer o.l. som skjer én gang og ikke forplikter over tid. Oppgavene bør være konkrete, og helst bære preg av sosiale «happenings» med forpleining av en eller annen art. Det koster ressurser fra museets side, og det er ikke enkelt å vite hvor mange som kommer, da vi ikke lenger har «faste gjenger av frivillige» som vi vet alltid stiller opp. Det ser ut til at enkelte lag og foreninger har fått færre medlemmer.

- ***Kva kan gjerast for å nå grupper som i mindre grad deltek og inkludere fleire i aktivitetar?***

Mange frivillige er begrenset av økonomiske grunner, og reservasjon for forpliktelse og frykt for manglende kunnskap i driften av organisasjonene kan også være viktig. Vi i museene kan opprette lavterskel møtesteder der det er formålstjenlig, men det krever ressurser. Offentlige arenaer kan bli åpne hus med stort rom for «Drop-in».

Vestfoldmuseenes oppgave er å drive arkiv og museum profesjonelt og effektivt. Vi samarbeider med frivilligheten ut fra ønske om en vinn-vinn-effekt: De får glede av å bidra på arenaer de elsker, utøve en spesialinteresse som del av formidlingen på arenaen (lag/foreninger/enkelt personer med spesialfelt), mm. Vi får glede av flere hender, spesialkompetanse, m.m. som beriker våre forvaltnings- eller formidlingsoppgaver. Det kan imidlertid være at vi må tenke nytt i forhold til organisering av vår samhandling med frivillige. Organisere vår samhandling mer som helhetlige opplevelser med samskaping, felles verdiskapning, sosialisering og med servering, slik at å være frivillig gir en merverdi som gjør at å bidra frivillig blir mer attraktivt. Dette krever imidlertid flere ressurser i form av både tid, personale og økonomi.

2. Møteplassar og tilgang på egna kulturarenaer for aktivitet, læring og opplevingar

- ***Kva kjenneteiknar møteplassar der det er lagt til rette for læring og gode opplevingar?***

Steder der man blir møtt med vennlighet. Steder der man blir møtt med et ja og som føles som et godt sted å være. Steder der en kan være seg selv og få lov til å bare observere eller aktivt delta og utforske, steder hvor en føler seg respektert for den man er. Steder med muligheter for «drop-in».

- ***Kva er dei største utfordringane og suksessfaktorane for å sikre tilgang på egna lokale og kulturarenaer?***

Det er vanskelig å låne bort lokaler med store verdier til frivillige som ikke kjenner profesjonaliserte rutiner. Utfordringer ligger i spennet mellom profesjonalitet og frivillighet og vi må få til fadderordninger ved offentlige arenaer med kunnskapsoverføring som styrker interesse og eierskap.

Vestfoldmuseene består av arkiv og museer med utstillinger, samlinger og magasiner med store kunst- og kulturhistoriske verdier. Vi kan derfor ikke gi frivillige fri adgang til våre arenaer av sikkerhetsmessige grunner. Det må derfor være ansatte på jobb for å ta imot frivillige grupper på kvelds- og helgetid om frivillige ønsker å benytte våre lokaler utenom åpningstid.

- ***Kva slags gode eksempel finnast og korleis kan ein lære meir av kvarandre?***

I Vestfoldmuseene er det tilrettelagte lokaler ved arenaer for frivilligheten. Venneforeninger bidrar blant annet på markedsdager, med kunnskapsformidling og skjøtsel, og kan ha tilgang på egnet lokale. Dette er avtalefestet samarbeid og krever god dialog og vilje til forpliktelse fra begge parter.

Vi har utarbeidet Retningslinjer for samhandling med frivillige i Vestfoldmuseene: <https://dms-cf-02.dimu.org/file/019EBwEyReXif?> Disse er med på å legge til rette for god samhandling fra Vestfoldmuseenes side, legger noen rammer, og oppfordrer til avtaleinngåelse med frivillige der det er nødvendig. Dette er gode eksempler som skal profesjonalisere samhandlingen med frivillige med tydelige forventningsavklaringer, så ikke misforståelser og ulik behandling av grupper med frivillige oppstår.

3. Samspel mellom den profesjonelle og frivillige kulturen

- ***Kva er erfaringane frå samarbeid og samspel mellom den profesjonelle og frivillige kulturen?***

Vi erfarer at samarbeidet gir merverdi for begge parter for at det skal fungere godt over tid. Gjensidighet, respekt og vilje til forpliktelse er nøkkelord.

- ***Kva slags gode eksempel finnast og korleis kan ein lære meir av kvarandre?***

Ved å inkludere frivillige i arrangementer som temadager, oppnår vi kunnskapsutvikling, økt eierskap og respekt for kulturarven. Vi får nye fortellinger og perspektiver, presentasjonsformer og nye opplevelser som gode resultater av samarbeidet.

Frivillige er også aktive i arbeidet med å kontekstualisere samlingene. De hjelper oss med å fortelle, registrere og henter fra kunnskap om alt fra kunnskap om bedrifter, folkekunst,

fotografier, arkiver og minner om fortiden. Frivillige innehar også i mange tilfeller uvurderlig kunnskap om gamle håndverks- og mattradisjoner, skikker og lokalkunnskap som ikke utdanning og profesjonalisering kan erstatte.

- ***Korleis kan samspelet bli enda betre og kva vil ein oppnå med dette?***

Samspelet kan bli bedre med økt forståelse for hverandres kunnskaper, kompetanse og ulikheter, og en forventningsavklaring mht. roller og hva samarbeidet skal romme.

Vestfoldmuseene, som representant for vårt samfunns felles hukommelse, ønsker å være en aktiv og ansvarsfull aktør med sammenbindingskraft mellom fortid, samtid og bidra til fremtidstro for alle i det samfunn vi er en del av.

4. Offentlege tilskotsordningar og tiltak

- ***Kva er dei største utfordringane med dagens ordningar og korleis kan dei bli enda betre?***

Våre frivillige snakker om kompliserte søknadsordningar og at det er krevende systemer som fordrer politiske nettverk for lobbyering og fremming av søknader. Det er også utfordrende å måtte søke finansiering av allerede godt innarbeidede varige samarbeid, da det stilles krav til nyskaping og fornyelse.

- ***Kva hindrar og fremmar frivillig engasjement og kva kan gjerast for å forenkle og samordne ordningar?***

Enklere søknads- og rapporteringsskjemaer burde være mulig, og enklere ordningar for å være flere samarbeidspartnere/samsøkere i et prosjekt. Frivillighet er lokalt forankret og må heies på i media, og gis positiv oppmerksomhet. Det å bli sett og få påskjønnelser er sjelden feil.

- ***Korleis kan offentlege myndigheiter få til et godt samarbeid og samspel med frivillige organisasjonar?***

Utvikle flere felles plattformer og dialogmøter. Ved å etablere ansvarlige kontaktpersoner kan frivillige lettere nå fram og få svar på spørsmål. Det offentlige må møte frivillige på en mer inkluderende måte, verdsette det verdifulle samarbeidet og må bruke både godt med tid og

kaffekopper. Det har vært gode erfaringer med verksteder og inkludering av frivillige i diskusjoner og utarbeidelse av retningslinjer og gode samarbeidsprosesser.

- ***Korleis kan verkemiddel og tiltak på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå innrettast for å bli enda betre?***

Det offentlige rolleforståelse må defineres tydeligere i.f.t frivilligheten på alle nivåer. Planverk ser ut til å utarbeides med forventninger om frivillig innsats for å dekke opp for offentlige oppgaver. Frivillige må aldri bli en erstatning for ansvaret og forpliktelsen til å ivareta lokal, regional og nasjonal kulturarv. For museene og arkivet i Vestfoldmuseene skal samarbeid med frivillige bety en merverdi for vår virksomhet, da de ikke kan erstatte den profesjonaliserte kunst- og kulturarvvirksomheten.

Vi foreslår at det offentlige stiller med frivillighetskoordinatorer for å ivareta inkludering og mangfold. Vi må fortsette etter Frivillighetsåret 2022 med å snakke om frivillig innsats som noe som bygger individ og samfunn- og aldri glemme at ordet er sammensatt av to deler: De er *fri* og *villige*, og for å forløse den kraftfulle kombinasjonen må innsatsen møtes med oppmerksomhet, åpenhet og respekt.

Del 2: Regionalt kulturfond

Regionale kulturfond

Regjeringa har satt i gang ei utredning av regionale kulturfond som skal stimulere til auka kunst- og kulturaktivitet lokalt. Målet er å styrke samspelet mellom profesjonelt og frivillig kulturliv, i tillegg til å forsterke lokal og regional kulturfrivillighet. Regionale kulturfond skal vere eit supplement til Norsk kulturfond, som forvaltest av Norsk kulturråd og som har heile landet som verkeområde. Departementet ber om innspel til utredninga av regionale kulturfond i tilknytning til strategiarbeidet.

Aktuelle spørsmål:

- **Korleis kan eit regionalt kulturfond innrettast for å supplere – og ikkje overlape - ordningar som allereie finst?**

Nasjonale retningslinjer må legge føringer for regionale kulturfond, for å opprettholde prinsippet om armlengdes avstand. Det må legges opp til ordningar som sikrer mangfoldige kulturuttrykk over tid. Målgruppe, i tillegg til barn og unge, kan være 67+ med en oppmuntring til samskapingsarenaer hvor disse gruppene møtes.

- **Korleis kan eit regionalt kulturfond innrettast på ein måte som minimerer dei administrative byrdene?**

Det må være kort vei mellom søker og bevilgende myndigheter gjennom f.eks. nettportal med forenkla søknadsprosesser. Mulighetene for direkte søknadsveiledning i form av telefon, eller verksteder, må sikres for å ivareta mangfold.

Vennlig hilsen,

Vestfoldmuseene
v/Ellen Asplin og Hanne Synnøve Østerud